

Denetim kalitesinin finansal raporlama kalitesi üzerine etkisi: BİST şirketleri örneği*

Seyfullah Selimefendigil*

*Arş. Gör., Türk-Alman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Beykoz, İstanbul,34820, TÜRKİYE. E-Posta: selimefendigil@tau.edu.tr. ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7017-9673>

MAKALE BİLGİSİ

Geliş tarihi: 26.09.2022
Kabul tarihi: 23.02.2023
Çevrimiçi kullanım tarihi: 27.02.2023
Makale Türü: Araştırma makalesi

Anahtar Kelimeler:
Düzeltilmiş Jones Modeli, Panel Veri Analizi, Denetim Kalitesi.

ÖZ

Bu çalışmada denetim kalitesinin finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren 262 finansal olmayan firmanın 2012-2021 yılları arasındaki verileri kullanılmıştır. Finansal raporlama kalitesinin göstergesi olan kazanç yönetimi uygulamalarının ölçümünde düzeltilmiş Jones Modeli kullanılmıştır. Denetim firmasının büyüklüğü olarak kabul edilebilen firmaların dört büyük denetim firması (E&Y, Deloitte, KPMG ve PwC) tarafından denetlenme durumu, denetim kalitesi ölçütü olarak belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda ise denetim firmasının büyüklüğünün kazanç yönetimi uygulamalarını sınırlandırdığı görülmüş olup ayrıca firmaların kârlılık oranının kazanç yönetimi uygulamaları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmuştur. Ancak kazanç yönetimi uygulamaları ile firma büyüklüğü, borçluluk düzeyi ve likidite durumu arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

The effect of audit quality on financial reporting quality: The case of BIST companies

ARTICLE INFO

Received: 26.09.2022
Accepted: 23.02.2023
Available online: 27.02.2023
Article type: Research article

Keywords:
Modified Jones Model, Panel Data Analysis, Audit Quality.

ABSTRACT

In this study, the impact of audit quality on financial reporting quality has been examined. By using, the data of 262 non-financial companies between 2012-2021 enlisted in Borsa Istanbul. The modified Jones Model was employed to measure earnings management activities as a proxy of financial reporting quality. The criterion of audit quality is the status of companies being audited by big four audit firms (E&Y, Deloitte, KPMG and PwC). As a result of the analysis using panel data test, it has been observed that the big audit firms constrain earnings management activities. Furthermore, it has been concluded that there is a positive impact of profitability on earnings management activities. However, no relationship has been found between earnings management practices and firm size, indebtedness level, and liquidity status.

1. Giriş

21. yüzyılın başlarında Amerika’da faaliyet gösteren Worldcom, Enron, Tyco ve Healthsouth gibi firmalarda Türkiye’de ise Türkiye İmar Bankasında ortaya çıkan muhasebe skandallarının ardından denetimin önemi hızla artmıştır (Kara ve Tuna, 2018, s. 98). Yaşanan bu olayların ardından Amerika’da yürürlüğe giren SOX (Sarbanes Oxley Act) Kanunu ile firmalara birtakım düzenlemeler getirilmiştir. Bu yasaya göre 5 yılda bir denetçi firmanın değiştirilmesi zorunluluğu, denetim komitesinin kurulması zorunluluğu, mali tabloların doğruluğu ve standartlara uygunluğu konusunda şirket yöneticilerinin beyanının alınması gibi düzenlemeler getirilmiştir (Akalın, 2021, s. 104).

Türkiye’de de bu düzenlemelerden esinlenilerek SPK (Sermaye Piyasası Kurulu) tarafından birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan bu düzenlemelerle bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenen firmaların aynı bağımsız denetim firması tarafından danışmanlık desteği alması engellenmiş olup denetim firmaları 5 yıllık rotasyona tabi tutulmuştur ve bu yolla denetim kalitesini artırma hedeflenmiştir (Küçüksozen, 2004, 448). Bunun yanında kaliteli denetimin finansal manipülasyonları sınırlandıracağı kabul edilmiş ve denetimin kalitesinin de denetçinin yetkinlik ve donanımına bağlı olduğu belirtilmiştir (Becker vd., 1999, s. 6).

Bu bağlamda denetim kalitesinin göstergesi olarak denetim firmalarının büyüklüğünü kullanmak yapılan çalışmalarda da giderek yaygınlık kazanmıştır (Habbash ve Alghamdi, 2017, s. 352). Bu çalışmada da denetim kalitesinin göstergesi olarak dört büyük denetim firması (Big4) tarafından denetlenip denetlenmemeye ölçütü esas alınmıştır.

Finansal raporlama kalitesinin ölçütü olan kazanç yönetimi ise akademisyenler, politikacılar ve yatırımcılar açısından giderek önem kazanan bir kavram olmuştur. Bunun nedeni sunulan finansal bilgi kalitesinin, firma performansı, firmanın değeri ve öz kaynak maliyetini etkilemesidir (Orazalin ve Akhmetzhanov, 2019, s. 696). Diğer bir ifadeyle, kazanç yönetimi uygulamaları firmanın gerçek performansını işletme ilgililerinden saklamakta, muhasebe bilgi kalitesini azaltmakta ve öz kaynak maliyetini bir araç olarak kullanmaktadır (Carmo vd., 2016, s. 179).

Bu çalışmada denetim kalitesinin finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisini ortaya koyabilmek adına Borsa İstanbul’da (BIST) yer alan 262 finansal olmayan firmaların verileri incelenmiştir.

2. Teorik çerçeve

2.1. Finansal raporlama kalitesi

Literatürde finansal raporlama kalitesi ile ilgili olarak ortak bir tanımlama ortaya konmuş olmasa da IASB ve FASB kavramsal çerçeveleri finansal raporlama kalitesini tanımlamaya yardımcı olmaktadır. FASB kavramsal çerçevesine göre finansal tablolar firmanın ekonomik performansını ve kaynaklarını göstermede önemli rol oynamaktadır. Ayrıca bu kavramsal çerçeve finansal tabloların temel amacının işletme ilgilileri ve yatırımcılarına yatırım yapma esnasında finansal bilgi sağlama olduğunu vurgulamaktadır. Bunun yanısıra bu kavramsal çerçeve yararlı finansal raporlama bilgisini gerçeğe uygun eksiksiz, hatasız ve tarafsız bilgi olduğunu belirtir (FASB 2010). IASB kavramsal çerçevesi ise faydalı bilgiyi sunulması amaçlanan bilginin gerçeğe uygun ve alakalı bir şekilde sunulması olarak tanımlar (IASB 2018). Gaynor vd. (2016) kavramsal çerçeveyi referans olarak eksiksiz, tarafsız ve hatasız olan ve firmanın temel ekonomik durumu ve performansı hakkında doğrulayıcı bilgiler sağlayan raporlamayı kalitesi yüksek finansal raporlama olarak tanımlamışlardır. Diğer bir tanıma göre ise finansal raporlama kalitesi, finansal raporlama sürecinde sağlanan bilgilerin güvenilirliği şeklinde ifade edilmiştir (Martínez-Ferrero, 2014, s. 52).

Kavramsal çerçevenin yapmış olduğu tanımlamalardan hareketle çeşitli çalışmalarda finansal raporlama kalitesinin ölçümünde farklı ölçütler kullanıldığı görülmektedir. Bazı akademik çalışmalar dipnot kalitesini finansal raporlama kalitesinin seviyesini belirleyen ölçüt olarak ele almıştır (Czerney vd., 2014; Campbell, 2015). Bazı akademik çalışmalar ise kazanç yönetimi uygulamalarını finansal raporlamanın kalitesini gösteren temel unsur olarak kabul etmektedirler (Choi ve Pae, 2011; Menicucci, 2020).

Bu tanımlamalardan hareketle finansal raporlama kalitesinin göstergesi olan kazanç yönetimi ile hileli finansal raporlama (fraud) arasında ayırım yapmak zor olabilir ancak kazanç yönetimi genel kabul

görmüş muhasebe ilkeleri çerçevesinde yapılan manipülasyonlar olarak değerlendirilirken hileli finansal raporlama (fraud) ise genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin ihlali olarak değerlendirilmektedir (Dechow ve Skinner, 2000, s. 5).

2.2. Denetim Kalitesi

Denetim kalitesinin tanımının yapılması akademisyenler ve kural koyucular için finansal raporlama kalitesinin tanımlanması kadar zor olmuştur (Gaynor et al. 2016). Halka Açık Şirketler Muhasebe Gözetim Kurulu (Public Company Accounting Oversight Board PCAOB), denetim kalitesini finansal tablolar, açıklamalar, iç kontrol ve işletmenin sürekliliği gibi konuları uyarınca “yatırımcıların ihtiyaçlarını karşılamak için bağımsız ve güvenilir denetimler ve sağlam denetim komitesi iletişimleri” olarak tanımlamaktadır (PCAOB 2013). Temel olarak denetim kalitesi finansal tabloların doğruluğuna ilişkin uygun görüş belirtmek ve bu görüşü objektif kanıtlar ile ortaya koyabilmektir. Diğer bir ifade ile denetim kalitesi denetçinin sağlamış olduğu bağımsız ve objektif bir denetim hizmeti ile mümkündür (Durukan ve Kapucugil İkiz, 2007, s. 37). DeAngelo (1981, s. 183) tarafından yapılan tanımlamaya göre ise denetim hizmetlerinin kalitesi, piyasa tarafından değerlendirilmeye açık bir denetçinin hem muhasebe sisteminde bir ihlali keşfetmesi hem de bu ihlali raporlayabilme yetisi olarak ölçülmekte ve denetçinin bağımsızlığı ise keşfedilen ihlali koşulsuz bildirebilme yetisi ile değerlendirilmektedir. Ayrıca büyük denetim firmalarının daha yüksek kalitede denetim hizmeti sunduğu belirtilmiştir. Diğer taraftan bağımsız denetimin işletme ilgililerine karar vermede yardımcı olacak güvenilir bir kaynak olduğu vurgulanmaktadır. Bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolar bu yönleri ile işletme ile ilgili güvenilir bilgiler sunmaktadır. Bu yönü ile bağımsız denetimin finansal raporlama kalitesi üzerinde etkili olduğu çeşitli çalışmalar ile ortaya konulmuştur. Bu nedenle denetim kalitesinin göstergesi olarak büyük denetim firmaları tarafından denetlenme durumu çoğu çalışmada denetim kalitesinin göstergesi olarak kullanılmıştır (Becker vd., 1999; Chen vd., 2005; Maijoor ve Vanstraelen, 2006; H. Chen vd., 2011; Gerayli vd., 2011; Piot ve Janin, 2011; Alzoubi, 2016; Habbash ve Alghamdi, 2017; Lopes, 2018; Orazalin ve Akhmetzhanov, 2019; Sharf ve Abu-Nassar, 2021)

Türkiyede 1960’lı yıllarda finansal kuruluşların talebi üzerine gelişen bağımsız denetim çalışmaları ilk zamanlar yurtdışında yerleşik olan bağımsız denetim kurumları tarafından yürütülürken daha sonra bu bağımsız kurumların ülkemizdeki şubeleri tarafından yürütülmeye başlamıştır (Bezirci ve Karasioğlu, 2011, s. 576). Dört büyük denetim firması (Big4) olarak bilinen PwC, KPMG, E&Y ve Deloitte sırasıyla 1981,1982,1983 ve 1986 yıllarından bu yana Türkiyede faaliyet göstermektedirler (Akçakanat, 2021, s. 127). Borsa İstanbulda yer alan firmaların %57 si bu dört büyük denetim firması tarafından denetlenmektedir (Özveren ve Türel, 2021, s. 434).

2.3. Kazanç yönetimi

Finansal raporlama kalitesinin ölçütü olarak kabul edilen kazanç yönetiminin tanımı 1980’lere kadar uzanmakta ve literatürde yapılan tüm tanımlar kabaca kazanç yönetiminin temel amacının yöneticilerin finansal tabloları ilgili grupları manipüle etmek için bir araç olarak kullandığını vurgulamaktadır. Başka bir tanıma göre ise kazanç yönetimi, özel kazanç elde etme niyetiyle dışsal finansal raporlama sürecine kasıtlı müdahaleler olarak ifade edilmektedir (Schipper 1989, s. 92). Diğer bir tanımda ise genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin kısıtlamaları dahilinde, istenen düzeyde kazanç elde etmek için yapılan kasıtlı müdahaleler şeklinde ifade edilmiştir (Beattie vd., 1994, s. 793).

Literatürde kazanç yöntemi uygulamalarını ölçebilmek için değişik modeller geliştirilmiştir. Bu modeller işletmelerin toplam tahakkuklarını ihtiyari tahakkuklar ve gayri ihtiyari tahakkuklar olmak üzere ikiye ayırmakta ve ihtiyari tahakkukları kazanç yönetiminin göstergesi olarak kabul etmektedir (Kashmiri, 2014, s. 14).

Healy (1985) modeli literatürde ilk geçen modeldir. Healy 1985 yılında yayınladığı makalesinde firma yöneticilerinin prim almak için kazanç yönetimi uygulamalarına giriştiklerini vurgulamıştır. Prim alacakları yıllarda kazancı yükseltmeye çalıştıkları, prim alamayacak noktaya geldiklerinde ise kazancı kasıtlı olarak bir sonraki yıla aktarmaya çalıştıklarını detaylı olarak ele almıştır. Healy (1985)in modelinde ihtiyari ve ihtiyari olmayan tahakkuklar birbirinden ayrılmamış, toplam tahakkuklar ihtiyari olmayan tahakkuklar olarak gösterilmiştir. Daha sonra DeAngelo (1986) tarafından geliştirilen model ise ardışık yıllar arasındaki değişimi ihtiyari tahakkuklar yani diğer adıyla kazanç yönetimi göstergesi olarak kabul etmiştir.

Jones (1991) tarafından 1991 yılında geliştirilen model ise ithalat yapan Amerikan firmalarının Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Ticaret Komisyonu tarafından sağlanan kuralları nasıl esnettikleri ve bu esnekliklerden nasıl faydalandıklarını incelemiştir. Jones tarafından yapılan bu çalışmada aşağıdaki model tahmin edilmiştir. Dechow vd.(1995) ise kendilerinden önce geliştirilmiş olan modellerin yetersiz kaldığını ve bu sebeple yeni bir modele ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir. Buna istinaden geliştirilen modele alacakları da dahil etmişlerdir. Düzeltilmiş Jones modeli olarak bilinen bu modele göre kazanç yönetimi uygulamalarının daha çok alacaklar üzerinden gerçekleştiği vurgulanmıştır. Zira uygulamada daha satış gerçekleşmeden alacak kaydı yapan firmalara sıklıkla rastlanmaktadır. Ayrıca modelde değişen varyans problemini önlemek için tüm değerler toplam varlıklara bölünmüştür. Bu model eşitlik 1 ve 2 de gösterilmiştir.

$$NDA_{it} = \alpha_1 (1 / A_{it-1}) + \alpha_2 [(\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}) / A_{t-1}] + \alpha_3 (PPE_{it}) / A_{it-1} \quad (1)$$

$$TA_{it}/A_{it-1} = \alpha_i [1/A_{it-1}] + \beta_1i [\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}] / A_{it-1} + \beta_2i [PPE_{it} / A_{it-1}] + \epsilon_{it} \quad (2)$$

Bu modelde toplam tahakkuklar (TA), gayri ihtiyari tahakkuklar (NDA), bir önceki yıla ait toplam varlıklar (A_{it-1}), alacaklardaki değişim (ΔREC), hasılatdaki değişim (ΔREV) maddi duran varlıklar (PPE) ve hata terimi (ϵ) olarak gösterilmiştir.

Bu eşitliklerde yer alan hata terimi (ϵ) kazanç yönetimi uygulamalarının göstergesi olarak kabul edilmektedir. Çünkü toplam tahakkuklardan sapmalar olarak değerlendirilen artık değerler zorunlu tahakkuklar dışında kalan ihtiyari tahakkuklardır (Önder ve Ağca, 2013, s. 39).

Tahakkuklara bağlı olarak yürütülen kazanç yönetimi uygulamalarından farklı olarak Roychowdhury (2006) tarafından geliştirilen işlem esaslı kazanç yönetimi tahmin modeli işletmelerin sahip olduğu anormal nakit akışı, anormal faaliyet giderleri ve anormal üretim maliyetlerini dikkate almaktadır. İşlem esaslı kazanç yönetimi uygulamalarının hesaplanması daha detaylı olduğundan literatürde geniş bir yer bulmamıştır.

3. Literatür incelemesi

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde denetim kalitesinin göstergesi olarak büyük denetim firmaları tarafından denetlenip denetlenmeme, denetçinin görev süresi, denetçi görüşü, denetçinin sektörel uzmanlığı, denetçi rotasyonu ve finansal raporların zamanında sunumu gibi değişkenler kullanılmıştır. Diğer yandan kazanç yönetimi uygulamalarını belirlemek için ise Jones Modeli (1991), düzeltilmiş Jones Modeli (1995), Kothari Modeli (2005) ve Roychowdhury (2006) Modeli gibi modeller kullanılmıştır. Aşağıda bulunan Tablo 1'de denetim kalitesi ve finansal raporlama kalitesi arasındaki ilişkiye yönelik yapılan çalışmalar gösterilmiştir.

Tablo 1

Denetim Kalitesi ve Kazanç Yönetimi İlişkisine Dair Literatürde Yer Alan Bazı Çalışmalar ve Bu Çalışmalarda Elde Edilen Sonuçlar

Yazar	Veri seti	Kazanç Yönetimi Tahmini Yöntemi	Denetim Kalitesi Ölçütleri	Sonuç
(Becker vd., 1999)	Amerika'da bulunan 3144 firmanın 1989-1992 yılları arasındaki verileri	Jones Modeli (1991)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(-)
(Chen vd., 2005)	Tayvan'da faaliyet gösteren halka açık firmalar	Düzeltilmiş Jones Modeli (1995)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(-)

(Maijoor ve Vanstraelen, 2006)	Almanya, İngiltere ve Fransa borsalarında faaliyet gösteren firmaların 1992-2000 yılları arasındaki verileri	İsteğe bağlı işletme sermayesi modeli	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	İngiltere’de bulunan firmalar için negatif ve anlamlı bir ilişki bulunurken Almanya ve Fransa için herhangi bir ilişki bulunamamıştır.
(Memiş ve Çetenak, 2012)	Brezilya, Yunanistan, İsrail, Güney Kore, Meksika, Polonya, Rusya ve Türkiye’de bulunan 1507 firmanın 2008 ve 2009 yılları arasındaki verileri	Düzeltilmiş Jones Modeli (1995)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	Brezilya ve Meksika için negatif ve anlamlı bir ilişki bulunurken diğer ülkeler için herhangi bir ilişki bulunamamıştır.
(Yang ve Krishnan, 2005)	Amerika’da bulunan 224 şirketin 1996-2000 yılları arasındaki verileri	Jones Modeli (1991)	Denetçinin görev süresi	(-)
(Piot ve Janin, 2011)	Fransa Borsasında (SBF 120) listelenmiş 85 firmanın 1999-2001 yılları arasındaki verileri	Jones Modeli (1991)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme Denetim komitesinin varlığı,	(Ø) (-)
(H. Chen vd., 2011)	Çinli firmaların 2001-2004 yılları arasındaki 3310 firma /yılı gözlem sayısından oluşan verileri	Düzeltilmiş Jones Modeli (1995)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(-)
(Gerayli vd., 2011)	İran’da bulunan finansal olmayan 90 adet firmanın 2004-2009 yılları arasındaki verileri	Düzeltilmiş Jones Modeli (1995)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(-)
(Yasar 2013)	Borsa İstanbul’da üretim alanında faaliyet gösteren firmaların 2003-2007 yılları arasındaki verileri	Düzeltilmiş Jones Modeli (1995)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(Ø)

(Alzoubi 2016)	Amman Menkul Kıymetler Borsasında listelenmiş (Ürdün) 86 şirketin 2007-2010 yılları arasındaki verileri	Düzeltilmiş Jones Modeli (1995)	Denetim Ücreti Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(-) (-)
(Habbash ve Alghamdi, 2017)	Suudi Arabistan Borsasında faaliyet gösteren finansal olmayan 337 şirketin 2006 ve 2009 yılları arasındaki verileri	Kothari Modeli (2005)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme Denetçinin sektörel uzmanlığı Denetçi görüşü Denetçi rotasyonu Finansal raporların zamanında sunumu	(Ø) (Ø) (-) (Ø) (Ø)
(Lopes 2018)	Portekiz Borsasında kayıtlı olmayan orta ve küçük ölçekli 723 firmanın 2011 ve 2013 yılları arasındaki verileri	Jones Modeli (1991)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(-)
(Özcan 2019)	Borsa İstanbul'da bulunan 97 finansal olmayan firmanın 2013-2018 yılları arasındaki verileri	Düzeltilmiş Jones Modeli (1995)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme Denetçinin sektörel uzmanlığı Denetçinin görev süresi	(-) (-) (+)
(Orazalin ve Akhmetzhanov, 2019)	Kazakistan Borsasında faaliyet gösteren firmaların 2011 ile 2016 yılları arasındaki verileri	Düzeltilmiş Jones Modeli (1995) ve Kothari Modeli (2005)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(Ø)

(Rhee vd., 2021)	Çin’de bulunan firmaların 2009-2016 yılları arasındaki 5897 firma-gözlem yılı verileri	Düzeltilmiş Jones Modeli (1995)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(-)
(Sharf ve Abu-Nassar, 2021)	Ürdün Borsasında faaliyet gösteren 57 firmanın 2006-2015 yılları arasındaki verileri	Düzeltilmiş Jones Modeli (1995)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(Ø)
			Denetçinin Görev Süresi	(-)
			Denetçinin sektörel uzmanlığı	(-)
(Chowdhury ve Eliwa, 2021)	İngiltere’de bulunan firmaların 2005-2018 yılları arasındaki 4774 firma/ yılı gözlem sayısı	Roychowdhury Modeli (2006)	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(+)
(Acar 2020)	Türkiye’de bulunan bankaların 2003-2018 yılları arasındaki verileri	Beklenen zarar karşılıkları giderleri	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(-)
			Denetçinin sektörel uzmanlığı	(-)
(Mulhati vd., 2021)	Endonezya’da bulunan 26 bankanın 2012 - 2016 yılları arasındaki verileri	Beklenen zarar karşılıkları giderleri	Büyük denetim firmaları tarafından denetlenme	(Ø)

Not: Sonuçlar negatif (-), pozitif (+) ve ilişki yok (Ø) olarak gösterilmiştir.

Yapılan çalışmalarda kullanılan veri seti, denetim kalitesi ölçütü gibi değerlere bağlı farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Buna karşın yapılan çalışmaların çoğunda büyük denetim firmaları tarafından yapılan denetimin kazanç yönetimi uygulamalarını önemli ölçüde sınırlandırdığı ortaya konulmuştur. Bunun yanı sıra denetim kalitesinin diğer göstergelerinden olan denetçinin görev süresi, sektörel uzmanlığı, rotasyonu ve görüşü ile finansal raporların zamanında sunumu gibi etkenler karışık sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Yapılan çalışmalarda kazanç yönetimi uygulamaları finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kullanmıştır. Bu bağlamda Jones ve düzeltilmiş Jones Modelleri literatürde kazanç yönetimi uygulamalarını ölçmek için sıklıkla kullanılan modellerdendir. Yapılan çalışmalar daha çok finansal olmayan firmalar üzerine yoğunlaşmış olup finansal firmalar üzerine yapılan incelemeler daha azdır. Finansal firmaların (özellikle bankaların) kamu/özel, yerli/ yabancı ve katılım/mevduat gibi heterojen yapıya sahip olması bu alanda yapılan çalışmaların sınırlı olmasının en önemli nedenidir. Ayrıca finansal firmaların kazanç yönetimi uygulamaları diğer firmalardan farklı olarak kayıp karşılıkları ve menkul kıymet karşılıkları yoluyla tahmin edilmektedir.

İlgili alanda yapılan akademik çalışmalardan bazıları büyük denetim firmaları tarafından denetlenip denetlenmenin finansal raporlama kalitesine herhangi bir katkı sağlamayacağını vurgulamıştır (Piot ve Janin, 2011; Yasar, 2013; Habbash ve Alghamdi, 2017; Orazalin ve Akhmetzhanov, 2019). Bunun dışında küçük denetim firmalarının mevcut piyasaya daha fazla hâkim olmalarından dolayı ve mevcut düzendeki kuralları daha iyi bilmelerinden dolayı yapılan hile ve kural ihlallerini daha iyi tespit edebilecekleri varsayılmıştır (Louis 2005). Birden çok ülke için yapılan çalışmalar ise denetimi ilgilendiren yasal düzenlemelerin her ülkede farklı olduğunu vurgulayarak her ülke için farklı olan sonuçların açıklamasını bu şekilde yapmışlardır (Maijoor ve Vanstraelen, 2006; Memiş ve Çetenak, 2012).

Öte yandan bazı çalışmalara göre büyük denetim firmalarının daha donanımlı, yetkin ve yüksek eğitim sahibi çalışan istihdam etmelerinden dolayı daha kaliteli denetim hizmeti sundukları öne sürülmüştür (Che vd., 2020, s.10). Bu bağlamda uluslararası alanda yapılan çalışmalarda denetim kalitesinin çalışanların eğitim seviyesi, sahip oldukları sertifikalar ile bağlantılı olduğu belirtilmiş ve büyük denetim firmalarında çalışanların diğer denetim firmalarında çalışanlardan daha yetkin ve donanımlı oldukları belirtilmiştir (Gul vd., 2013; Robert Knechel vd., 2015; Che vd., 2018). Türkiye’de henüz bu alanda yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

4. Metodoloji

4.1. Araştırmanın amacı ve kapsamı

Yapılan bu araştırmanın amacı denetim kalitesinin finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Bu araştırma, yatırımcılar, akademisyenler ve işletme ilgililerine denetim kalitesinin finansal manipülasyonu engellemede önemli bir faktör olup olmadığı hakkında bilgi sunacaktır. Bu yönüyle çalışmanın temel amacı mevcut literatüre katkı sağlamaktır.

Araştırma kapsamında Borsa İstanbul’da faaliyet gösteren 262 finansal olmayan firmanın 2012-2021 yılları arasındaki verileri kullanılmıştır. Çalışmaya konu olan firmalardan verileri eksik olan veya uç değerlere sahip olan firmalar veri setinden çıkartılmış ve toplamda 2206 firma-gözlem yılından oluşan veri seti çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışmada kullanılan firmalardan 127 tanesi dört büyük denetim firması tarafından denetlenmişken 135 tanesi diğer denetim firmaları tarafından denetlenmiştir. Diğer bir ifadeyle çalışmada kullanılan firmaların yaklaşık %51 ini diğer firmalar tarafından denetlenen firmalar oluştururken yaklaşık %49 unu dört büyük denetim firması tarafından denetlenen firmalar oluşturmaktadır.

4.2. Verilerin Toplanması ve Değişkenler

Çalışmada kullanılan değişkenlere ait veriler KAP (Kamuyu Aydınlatma Platformu) ve Refinitiv Eikon-Datastream veri tabanı kullanılarak elde edilmiştir. Çalışmanın temel hipotezi şu şekildedir; H0: Dört büyük denetim firması tarafından denetlenen firmalar kazanç yönetimi uygulamalarına daha az başvurmaktadır.

Oluşturulan ampirik model ise aşağıdaki eşitlikteki gibidir;

$$\text{İBT}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{DEN}_{it} + \beta_2 \text{FKO}_{it} + \beta_3 \text{FB}_{it} + \beta_4 \text{KO}_{it} + \beta_5 \text{CO}_{it} + \epsilon_{it} \quad (3)$$

Bu çalışmada finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kullanılan isteğe bağlı tahakkukların etkilenebileceği diğer değişkenler de daha önce yapılan çalışmalara dayanarak modele dahil edilmiştir. Firma büyüklüğünün finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisini ölçmek için toplam varlıkların logaritması alınmıştır (Memiş ve Çetenak, 2012; Alzoubi, 2016; Rhee vd., 2021). Finansal borçluluk oranının finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisini görebilmek için kaldıraç oranı firmaların toplam borçlarının toplam varlıklarına bölünmesiyle elde edilmiştir (Chen vd., 2005; Özcan, 2019). Firmanın kârlılık düzeyinin finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisini ölçebilmek için net kârların toplam varlıklara oranı dikkate alınmıştır (Louis, 2005; Rhee vd., 2021). Firmaların likidite durumunu temsilen kullanılan cari oran ise dönen varlıkların kısa vadeli borçlara oranı olarak hesaplanmış ve modele dahil edilmiştir (Che vd., 2020; Hasanuddin vd., 2021). İBT, düzeltilmiş Jones Modeli kullanılarak elde edilen isteğe bağlı tahakkukları, β_0 sabit terimi, DEN firmanın dört büyük denetim firması tarafından denetlenip denetlenmediğini, FB firma büyüklüğünü, FKO finansal kaldıraç oranını, AKO firmanın aktif kârlılığını,

CO cari oranı ve ϵ ise hata terimini temsil etmektedir. Aşağıda yer alan Tablo 2’de kullanılan değişkenler açıklama ve kısaltmaları ile gösterilmiştir.

Tablo 2

Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

Değişken Adı	Kısaltma	Açıklama
Bağımlı Değişken		
Düzeltilmiş Jones Modeli ile elde edilen isteğe bağlı tahakkuklar	İBT	Doğrusal regresyon yöntemi ile düzeltilmiş Jones modelinden elde edilen artık değer
Bağımsız Değişkenler		
Dört büyük denetim firması tarafından denetlenip denetlenmeme durumu	DEN	Kukla Değişken; firmalar dört büyük denetim firmalarından biri tarafından denetleniyorsa 1, denetlenmiyorsa 0 değerini almıştır.
Kaldıraç Oranı	FKO	Toplam borçların toplam varlıklara oranı
Firma Büyüklüğü	FB	Toplam varlıkların logaritması
Aktif Kârlılık Oranı	AKO	Net kârların toplam varlıklara oranı
Cari Oran	CO	Dönen varlıkların kısa vadeli borçlara oranı

4.3. Yöntem

Bu çalışmada Panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Ekonometrik analizlerde yatay kesit ve zaman serilerinin beraber kullanılma nedenleri vardır. Bu tür analizlerde tek bir boyutun kullanımı yetersiz olduğundan panel veriler gündeme gelmiştir. Panel veri yatay kesitin zaman serileri ile birlikte kullanımına olanak sağlamaktadır. Yatay kesit veri birçok dönem için sadece bir dönem için bilgi verirken zaman serisi ise sadece bir birimin farklı dönemlere ait bilgisini vermektedir. Hem dönemlere hem birimlere göre bilgi edinme amaçlanıyorsa panel veri kullanılmaktadır (Yerdelen Tatoğlu 2020).

4.4. Araştırmanın bulguları

Öncelikle araştırmada kullanılan değişkenlerin ortalama, en büyük, en küçük ve standart sapma değerleri Tablo 3’te gösterilmiştir. Çalışmada kullanılan firmaların firma-yıl gözlemi kapsamında yaklaşık olarak %54 ü büyük denetim firmaları tarafından denetlenmektedir. Ayrıca çalışmada kullanılan firmalar ortalama olarak varlıklarının %47 sini borçla edinmektedirler. Diğer taraftan, bu çalışmada kullanılan firmalar varlık başına ortalama %4 getiri elde ederken ortalama 1.1 olan cari oran ise firmaların kısa vadeli borçlarını nakde dönüştürülebilir varlıklar ile sürdürebildiklerini göstermektedir.

Tablo 3

Tanımlayıcı İstatistikler

	İBT	DEN	FKO	FB	AKO	CO
Ortalama	0,0017	0,5445	0,47346	19,1256	0,0460	1,1169
En Büyük	1,07593	1	3,61967	24,0018	,81677	4,9037
En Küçük	-0,8239	0	0,00001	14,5162	-0,417	0,0135
Stdandard Sapma	0,1275	0,4981	0,68176	1,70248	0,1029	0,8043

Araştırmada kullanılan kontrol değişkenleri arasındaki korelasyon ilişkisine bakılmış ve kontrol değişkenlerinin birbirini hangi yönde etkilediği tespit edilmiştir. Korelasyon analizi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Korelasyon Analizi Sonuçları

	İBT	DEN	FKO	FB	AKO	CO
İBT	1					
DEN	-0,1682	1				
FKO	-0,0210	-0,1016	1			
FB	-0,0591	0,4705	-0,3597	1		
AKO	0,4461	0,0192	-0,0493	0,0355	1	
CO	0,1769	-0,0950	0,0652	-0,1128	0,3681	1

Çalışmada kullanılan bağımsız değişkenler incelendiğinde firmaların kazanç yönetimi uygulamalarının borçluluk oranı ve firma büyüklüğü ile ters yönlü korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Diğer yandan firmaların aktif kârlılık oranları ve cari oranları ile kazanç yönetimi uygulamaları arasında pozitif yönde bir korelasyon bulunmaktadır. Çalışmada kullanılan temel bağımsız değişken olan denetim kalitesi ile firmaların borçluluk düzeyi arasında ters korelasyon bulunmaktadır. Benzer şekilde firmanın likidite durumunu ölçmek için kullanılan cari oran ile denetim kalitesi arasında da ters korelasyon bulunmaktadır. Öte yandan denetim kalitesi ile firma büyüklüğü ve firmaların aktif kârlılığı arasında pozitif korelasyon bulunmaktadır.

Yapılan panel veri analizi sonucunda en küçük kareler yöntemi kullanılarak yapılan model Tablo 5'te gösterilmiştir. Denetim kalitesinin göstergesi olarak kullanılan büyük denetim firmaları tarafından denetlenme durumunun kazanç yönetimi uygulamalarını önemli seviyede sınırlandırdığı görülmüştür. Bu yönüyle yapılan çalışma kendinden önce yapılmış olan çalışmalar ile benzerlik göstermektedir (Becker vd., 1999; Chen vd., 2005; Vanstraelen, 2006; Gerayli vd., 2011; H. Chen vd., 2011; Maijoor ve Alzoubi, 2016; Lopes, 2018; Özcan, 2019). Ayrıca yapılan analiz sonucunda kazanç firmaların kârlılık seviyelerinin yönetimi uygulamaları üzerinde anlamlı bir etkisi görülmüştür. Aktif kârlılık seviyesi yüksek firmaların kazanç yönetimi uygulamalarına daha çok başvurdukları görülmektedir. Bu yönüyle çalışma kendinden önce yapılan çalışmalarda iddia edildiği gibi yüksek kârlılığa sahip firmaların aynı potansiyeli ilerleyen dönemlerde de yakalayabilmek adına kazanç yönetimi uygulamalarına daha fazla başvurdukları sonucunu doğurmaktadır (Lee vd., 2006). Çalışma bu yönüyle kazanç yönetimi uygulamaları ile şirket kârlılığı arasında anlamlı ilişki bulan diğer çalışmalar ile benzerlik taşımaktadır (Dechow, Sloan ve Sweeney 1995; Kim, Park ve Wier 2012). Diğer taraftan firmanın borçluluk düzeyini ölçmek için kullanılan finansal kaldıraç oranının kazanç yönetimi uygulamaları üzerinde herhangi bir etkisine rastlanmamıştır. Borçluluk düzeyi ve firmanın kazanç yönetimi uygulamaları ilişkisini esas alan çalışmalar borçluluk düzeyi yüksek firmaların finansal anlamda zorluk çekme durumunda olduklarından kazanç yönetimi uygulamalarına daha çok teşebbüs ettiklerini vurgulamıştır (Park ve Shin 2004; Gras-Gil vd., 2016). Benzer şekilde firma büyüklüğünün kazanç yönetimi uygulamaları üzerinde pozitif bir etkisi bulunsa da bu ilişki anlamlı değildir. Daha önce yapılan çalışmalarda büyük firmaların çoğunlukla büyük denetim firmaları tarafından denetlendiği ve yüksek denetim kalitesine sahip olduğu için kazanç yönetimi uygulamalarına daha az giriştikleri vurgulanmıştır (Yangseon Kim vd., 2003; Muttakin, Khan ve Azim 2015). Yerel literatürde yapılan diğer çalışmalardan farklı olarak kullanılan cari oranının da kazanç yönetimi uygulamaları üzerinde herhangi bir etkisine rastlanmamıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda likidite durumu iyi olan firmaların alıcılar tarafından daha güvenilir firma oldukları ve finansal raporlama kalitesi üzerine olan pozitif etkisinin işletmenin daha çok dış yatırımcılar tarafından sağlanan sermayeyi kullanarak varlıklarını artırması ile ilişkilendirilmiştir (Hasanuddin vd., 2021, s.186).

Tablo 5

Panel veri analizi sonuçları

Bağımlı Değişken (İBT)	Katsayı (B)	t istatistiği	Standart hata
Açıklayıcı Değişken			
DEN	-,0463297	0,000***	0,0061562
Kontrol Değişkenleri			
FKO	-,0031055	-0,68	,0045558
FB	,0002898	0,15	,0019175
AKO	,5490393	19,76***	,0277868
CO	-,0007521	-0,20	,0037588
Sabit Katsayı	-,0015375	-0,04	,0366459
F olasılık değeri = 0,0000			
R-kare = 0,2306			
Düzeltilmiş R-kare = 0,2284			

*** %1 önem seviyesini göstermektedir.

5. Sonuç

Firmalardan talep edilen kaliteli finansal raporlama hem yatırımcılar için hem de diğer ilgili gruplar için son derece önem arz etmektedir. Kaliteli finansal raporlama aynı zamanda işletme paydaşları ve yöneticiler arasındaki asimetrik bilgiyi azaltıp, sermaye maliyetini azaltması ve kazanç yönetimi uygulamalarının önüne geçmesi gibi özellikleri ile de ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada temel olarak denetim kalitesinin finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisi ortaya koyulmak istenmiştir. Denetim kalitesinin ölçümünde kullanılan değişkenler literatürde yer alan çalışmalarda farklılık göstermektedir. Yapılan bu çalışmada denetim kalitesinin göstergesi olarak denetim firmasının büyüklüğü kullanılmıştır. Bu çalışmada Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren 262 finansal olmayan firmanın 2012-2021 yılları arasındaki verileri kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda denetim kalitesinin firmanın kazanç yönetimi uygulamalarını sınırlandırdığı görülmüştür. Diğer taraftan firmaların önemli göstergeleri olarak kullanılan kârlılık oranı, borçluluk oranı, firma büyüklüğü ve likidite durumunun kazanç yönetimi üzerindeki etkisi de incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda kârlılığı yüksek firmaların kazanç yönetimi uygulamalarına daha sıklıkla başvurdukları gözlemlenmiştir. Daha önce yapılan çalışmalarda belirtilen yüksek kârlılığa sahip firmaların yatırımcıların beklentisini karşılamak ve aynı kârlılık seviyesini korumak için kazanç yönetimi uygulamalarına giriştikleri görüşü bu çalışmada kullanılan firmalar için de geçerliliğini korumuştur. Firmaların borçluluk düzeyini ölçmek için kullanılan finansal kaldıraç oranının kazanç yönetimi üzerinde herhangi bir etkisi görülmemiştir. Daha önce yapılan çalışmalarda belirtilen finansal anlamda zorluk çeken borçluluk düzeyi yüksek firmaların daha çok kazanç yönetimi uygulamalarına giriştikleri görüşünün bu çalışmada kullanılan firmalar için geçerli olmadığı görülmüştür. Firmaların kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünün göstergesi olarak kabul edilen cari oranın yüksek olması daha önce yapılan çalışmalarda alıcıların firmaya olan güvenlerinin bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Bu çalışmada kullanılan genel kabul edilebilir düzeyde cari orana sahip olan firmaların likidite durumunun kazanç yönetimi uygulamaları üzerine herhangi bir etkisi görülmemiştir. Firma büyüklüğü ile kazanç yönetimi arasındaki ilişkiyi esas alan çalışmalar büyük firmaların büyük denetim firmaları tarafından denetlendiği varsayımına dayanarak büyük firmaların kazanç yönetimi uygulamalarına daha az giriştikleri görüşünü savunurken bu görüş bu çalışmada doğrulanmamıştır. BISTte yer alan firmaların yaklaşık olarak yarısı büyük denetim firmaları tarafından denetlenirken diğer yarısı ise diğer denetim firmaları tarafından denetlenmektedir. Bu durum büyük denetim firmaları tarafından ve diğer denetim firmaları tarafından denetlenen firmaların

karşılaştırılmasını kolaylaştırmaktadır. Yabancı literatürde yapılan çalışmalar büyük denetim firmalarının daha kaliteli hizmet sunduklarını gösterebilmek için büyük denetim firmalarında çalışan personeller ile diğer denetim firmalarında çalışan personellerin karşılaştırmasını yapmışlardır. Yerel literatürde bu alanda yapılacak olan bir çalışma literatüre önemli katkı sağlayacaktır. Ayrıca yapılan bazı çalışmalarda kullanılan veri-setine bağlı olarak farklı ülkelerde farklı sonuçlar elde edildiğinden çıkan farklı sonuçların ülkelerin maliye politikasına ve denetim kurallarının sıkılık veya gevşekliğine bağlı olduğu yönünde değerlendirmeler yapılmıştır. Bu hususta yapılacak olan diğer çalışmaların bu konuları göz önünde bulundurmaları gelecekte aynı konuda yapılacak olan farklı çalışmalara ayrı bir boyut kazandıracaktır.

Yazar beyanı

Araştırma ve yayın etiği beyanı

Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul onayı

Bu çalışma için Etik Kurul Onayı gerekmemektedir.

Çıkar çatışması

Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek beyanı

Bu çalışma için herhangi bir destek alınmamıştır.

Kaynakça

- Acar, M. (2020). Finansal raporlama kalitesi ile denetim kalitesi arasındaki ilişkinin türk bankacılık sektörü çerçevesinde incelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 801375(88), 125–154. Doi: <https://doi.org/10.25095/mufad.801375>
- Alzoubi, E. S. S. (2016). Audit quality and earnings management: Evidence from Jordan. *Journal of Applied Accounting Research*, 17(2), 170–189. Doi: <https://doi.org/10.1108/JAAR-09-2014-0089>
- Beattie, V., Brown, S., Ewers, D., Brian, J., Manson, S., Thomas, D., ve Turner, M. (1994). Extraordinary items and income smoothing. *Journal of Business Finance & Accounting*, 21(6), 25–39.
- Becker, C. L., Defond, M. L., Jiambalvo, J., ve Subramanyam, K. R. (1999). The Effect of Audit Quality on Earnings Management. *Contemporary Accounting Research*, 19(4), 450–453.
- Campbell, J. L. (2015). The Fair Value of Cash Flow Hedges, Future Profitability, and Stock Returns. *Contemporary Accounting Research*, 32(1), 243–279. Doi: <https://doi.org/10.1111/1911-3846.12069>
- Che, L., Hope, O. K., ve Langli, J. C. (2020). How Big-4 Firms Improve Audit Quality. *Management Science*, 66(10), 4552–4572. Doi: <https://doi.org/10.1287/mnsc.2019.3370>
- Che, L., Langli, J. C., ve Svanström, T. (2018). Education, Experience, and Audit Effort. *Auditing*, 37(3), 91–115. Doi: <https://doi.org/10.2308/ajpt-51896>
- Chen, H., Chen, J. Z., Lobo, G. J., ve Wang, Y. (2011). Effects of Audit Quality on Earnings Management and Cost of Equity Capital: Evidence from China. *Contemporary Accounting Research*, 28(3), 892–925. Doi: <https://doi.org/10.1111/j.1911-3846.2011.01088.x>
- Chen, K. Y., Lin, K. L., ve Zhou, J. (2005). Audit Quality And Earnings Management For Taiwan IPO Firms. *Managerial Auditing Journal*, 20(1), 86–104. Doi: <https://doi.org/10.1108/02686900510570722>
- Chowdhury, S. N., ve Eliwa, Y. (2021). The Impact Of Audit Quality on Real Earnings Management in the UK context. *International Journal of Accounting and Information Management*, 29(3), 368–391. Doi: <https://doi.org/10.1108/IJAIM-10-2020-0156>
- Czerney, K., Schmidt, J. J., ve Thompson, A. M. (2014). Does Auditor Explanatory Language In Unqualified Audit Reports Indicate Increased Financial Misstatement Risk? *Accounting Review*, 89(6), 2115–2149. Doi: <https://doi.org/10.2308/accr-50836>

- DeAngelo, L. (1986). Accounting Numbers As Market Valuation Substitutes. In *The Accounting Review* 61 (3), 400–420.
- Dechow, P., Sloan, R., ve Sweeney, A. (1995). Detecting Earnings Management. *The Accounting Review*, 70(20), 193–225.
- Durukan, M. B., ve Kapucugil İkiz, A. (2007). Denetim Kalitesi, Kalite Ve Hizmet Kalitesine İlişkin Modeller: Kavramsal Çerçeve. *Mali Çözüm Dergisi*, 82.
- FASB. (2010). Conceptual Framework for Financial Reporting: Qualitative Characteristics of Useful Financial Information. In *Financial Accounting Standards Board* (Issue September).
Erişim adresi: <http://www.fasb.org/jsp/FASB/Page/PreCodSectionPage&cid=1176156317989>
- Gaynor, L. M., Kelton, A. S., Mercer, M., ve Yohn, T. L. (2016). Understanding the Relation Between Financial Reporting Quality and Audit Quality. *Auditing*, 35(4), 1–22. Doi:<https://doi.org/10.2308/ajpt-51453>
- Gerayli, M. S., Yanesari, A. M., ve Ma'atoofi, A. R. (2011). Impact of Audit Quality on Earnings Management: Evidence from Iran. *International Research Journal of Finance and Economics*, 66(66), 77–84.
- Gul, F. A., Wu, D., ve Yang, Z. (2013). Do Individual Auditors Affect Audit Quality? Evidence from Archival Data. *Accounting Review*, 88(6), 1993–2023. Doi: <https://doi.org/10.2308/accr-50536>
- Habbash, M., ve Alghamdi, S. (2017). Audit Quality and Earnings Management in Less Developed Economies: the case of Saudi Arabia. *Journal of Management and Governance*, 21(2), 351–373.
Doi: <https://doi.org/10.1007/s10997-016-9347-3>
- Hasanuddin, R., Darman, D., Taufan, M. Y., Salim, A., Muslim, M., ve Putra, A. H. P. K. (2021). The Effect of Firm Size, Debt, Current Ratio, and Investment Opportunity Set on Earnings Quality : An Empirical Study in Indonesia. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(6), 179–188.
Doi: <https://doi.org/10.13106/jafeb.2021.vol8.no6.0179>
- Healy, P. M. (1985). The Effect of Bonus Schemes on Accounting Decisions. *Journal of Accounting and Economics*, 7(1–3), 85–107. Doi: [https://doi.org/10.1016/0165-4101\(85\)90029-1](https://doi.org/10.1016/0165-4101(85)90029-1)
- IASB. (2018). Conceptual Framework for Financial Reporting. In *IFRS* (Issue September 2010).
Doi: https://doi.org/10.1007/978-1-137-00662-2_5
- Jones, J. J. (1991). Earnings Management During Import Relief Investigations. *Jornal of Accounting Research*, 29(2), 193–228.
- Kashmiri, H. (2014). *Testing Accruals Based Earnings Management Models in an International Context*. 136.
- Kim, Yangseon, Liu, C., ve Rhee, S. G. (2003). The Relation of Earnings Management to Firm Size. *Journal of Management Research*, 4(1), 81–88.
- Kim, Yongtae, Park, M., ve Wier, B. (2012). Is Earnings Quality Associated with Corporate Social Responsibility? *Accounting Review*, 87(3), 761–796. Doi: <https://doi.org/10.2308/accr-10209>
- Kothari, S. P., Leone, A. J., ve Wasley, C. E. (2005). Performance Matched Discretionary Accrual Measures. *Journal of Accounting and Economics*, 39(1), 163–197. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2004.11.002>
- Küçüksözen, C. (2004). Finansal Bilgi Manipülasyonu: Nedenleri, Yöntemleri, Amaçları, Teknikleri, Sonuçları ve İMKB Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lopes, A. P. (2018). Audit Quality and Earnings Management: Evidence from Portugal. *Athens Journal of Business and Economics*, 4(2), 179–192. Doi: <https://doi.org/10.1108/JAAR-09-2014-0089>
- Louis, H. (2005). Acquirers' Abnormal Returns and the Non-Big 4 Auditor Clientele Effect. *Journal of Accounting and Economics*, 40(1–3), 75–99. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2005.03.001>
- Maijoor, S. J., ve Vanstraelen, A. (2006). Earnings Management within Europe: The Effects of Member State Audit Environment, Audit Firm Quality and International Capital Markets. *Accounting and Business Research*, 36(1), 33–52. Doi: <https://doi.org/10.1080/00014788.2006.9730005>
- Martínez-Ferrero, J. (2014). Consequences of Financial Reporting Quality on Corporate Performance. Evidence at the International Level. *Estudios de Economía*, 41(1), 49–88.
Erişim adresi: <http://www.scielo.cl/pdf/ede/v41n1/art02.pdf>
- Memiş, M. Ü., ve Çetenak, E. H. (2012). Earnings Management, Audit Quality and Legal Environment: An International Comparison. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 2(4), 460–469.

- Muliati, M., Mayapada, A. G., Parwati, N. M. S., Ridwan, R., ve Salmita, D. (2021). Does Audit Matter in Earnings Quality of Indonesia Banks? *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(2), 143–150. Doi: <https://doi.org/10.13106/jafeb.2021.vol8.no2.0143>
- Muttakin, M. B., Khan, A., ve Azim, M. I. (2015). Corporate Social Responsibility Disclosures and Earnings Quality: Are They A Reflection Of Managers' Opportunistic Behavior? *Managerial Auditing Journal*, 30(3), 277–298. Doi: <https://doi.org/10.1108/MAJ-02-2014-0997>
- Önder, Ş., ve Ağca, A. (2013). Toplam Tahakkuk Modelleri İle Türkiye'de Kar Yönetiminin Ölçülmesi: İmkb'de Yer Alan İşletmeler Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 48(35), 39.
- Orazalin, N., ve Akhmetzhanov, R. (2019). Earnings Management, Audit Quality, and Cost of Debt: Evidence from A Central Asian Economy. *Managerial Auditing Journal*, 34(6), 696–721. Doi: <https://doi.org/10.1108/MAJ-12-2017-1730>
- Özcan, A. (2019). Audit Quality and Earnings Management: Evidence From Turkey. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 0–2. Doi: <https://doi.org/10.18092/ulikidince.464537>
- Özveren, C., ve Türel, A. (2021). Türkiye'de Bağımsız Denetim Raporları: 2016-2020 Yılları Arası Bir İnceleme. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 429–441. Doi: <https://doi.org/10.17218/hititsbd.1017050>
- Park, Y. W., ve Shin, H. (2004). *Board Composition and Earnings Management in Canada*. 10, 431–457. Doi: [https://doi.org/10.1016/S0929-1199\(03\)00025-7](https://doi.org/10.1016/S0929-1199(03)00025-7)
- PCAOB. (2013). Standing Advisory Group Meeting Discussion – Audit Quality Indicators. In *Standing Advisory Group Meeting Discussion – Audit Quality Indicators* (Issue 202).
- Piot, C., ve Janin, R. (2011). Audit Quality and Earnings Management in France. *SSRN Electronic Journal*. Doi: <https://doi.org/10.2139/ssrn.830484>
- Rhee, C. S., Rhee, H., ve Li, Z. (2021). Audit Quality And Earnings Management: Evidence From Shanghai Stock Market In China. *Journal of Applied Business Research*, 37(5), 129–138. Doi: <https://doi.org/10.19030/jabr.v37i5.10380>
- Robert Knechel, W., Vanstraelen, A., ve Zerni, M. (2015). Does the Identity of Engagement Partners Matter? An Analysis of Audit Partner Reporting Decisions. *Contemporary Accounting Research*, 32(4), 1443–1478. Doi: <https://doi.org/10.1111/1911-3846.12113>
- Roychowdhury, S. (2006). Earnings Management Through Real Activities Manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 335–370. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2006.01.002>
- Schipper, K. (1989). Commentry on Earnings Management. *Accounting Horizons*, 3, 91–103.
- Sharf, N., ve Abu-Nassar, M. (2021). The effect of Audit Quality and Auditor's Opinion on Earnings Management: Evidence from Jordan. *Jordan Journal of Business Administration*, 17(2), 236–253.
- Yang, J. S., ve Krishnan, J. (2005). Audit Committees and Quarterly Earnings Management. *International Journal of Auditing*, 9(3), 201–219. Doi: <https://doi.org/10.1111/j.1099-1123.2005.00278.x>
- Yasar, A. (2013). Big Four Auditors ' Audit Quality and Earnings Management : Evidence from Turkish Stock Market Department of Accounting and Finance. *International Journal of Business and Social Science*, 4(17), 153–163. www.ijbssnet.com
- Yerdelen Tatoğlu, F. (2020). *Panel veri ekonometrisi STATA uygulamalı*. İstanbul: Beta Yayınları.